

Waardig leven tot het einde

Maatschappelijke kaders

- **Denken moderne mens anno 2018**
 - wetsvoorstel minister Schippers 2016
 - geen euthanasie, maar overheid wil barmhartigheid tonen
 - Recht op autonomie
 - Commissie "Schnabel" rapport
 - Pil van Drion 1991

28-08-18 Pastorale Adviesbureau T. van Staveren 4

Waardig leven tot het einde

Publieke opinie

- **Krantenartikel Nederlands Dagblad**
- **14 oktober 2016**
 - "Meeste ouderen willen zelf bepalen wanneer ze klaar zijn met leven"

28-08-18 Pastorale Adviesbureau T. van Staveren 5

Waardig leven tot het einde

Onderzoeken

- **Voltooid leven minder aan de orde dan in maatschappelijk debat lijkt**
- **Els van Wijngaarden Ethica UvH**
- **Artsenorganisatie KNMG**
- **Ref.Dagblad 30 oktober 2017**

28-08-18 Pastorale Adviesbureau T. van Staveren 6

Waardig leven tot het einde

Raad van Kerken

- **Brief naar Tweede kamer**
 - Ieder mens is schepsel van God en daarmee 'waardig'
 - Leven beschermen
 - Bijbelse barmhartigheid

28-08-18 Pastorale Adviesbureau T. van Staveren 7

Waardig leven tot het einde

Christelijke ouderen bonden

- **PCOB en UniekBO**
 - Leven is gegeven
 - Leven is delen
 - Elk leven is volwaardig
 - Ook (of juist) kwetsbaar leven is waardevol

28-08-18 Pastorale Adviesbureau T. van Staveren 8

Waardig leven tot het einde

Onze verantwoordelijkheid

- **Wat zegt de Bijbel?**
 - **Mattheus 22:37, 39** En Jezus zeide tot hem: "Gij zult liefhebben den Heere, uw God, met geheel uw hart, en met geheel uw ziel, en met geheel uw verstand. Gij zult uw naaste liefhebben als uzelf."
 - **Zorg voor elkaar, Galaten 5: 13** "dient elkander door de liefde"

28-08-18 Pastorale Adviesbureau T. van Staveren 9

Waardig leven tot het einde

Oog voor de totale mens

➤ **Pastorale zorg – herderlijke zorg**

– **Holistisch mensbeeld – Joods-Christelijke visie**

4 dimensies van het mens zijn

- Geestelijke
- Psychische
- Lichamelijke
- Sociale

- » Balans/evenwicht tussen dimensies is belangrijk
- » Als er een dimensie verstoord is heeft dat invloed op andere dimensies
- » Aandacht voor alle dimensies

Waardig leven tot het einde

Onze verantwoordelijkheid in de pastorale zorg:

- **Luisteren naar de ander**
- **Durf door te vragen**
- **Blijf trouw in bezoeken**
- **Geef oprechte aandacht**
- **Ander ondersteunen**

28-08-18 Pastorale Adviesbureau T. van Staveren 11

Waardig leven tot het einde

Zorgvuldigheid op medisch/ethisch vlak

- **Waar liggen de grenzen**
 - Gebruik van medische mogelijkheden
 - Palliatieve sedatie
 - Voegen we dagen aan het leven toe of leven aan de dagen?
 - Nemen we de dagen van het leven of mogen we het in Gods hand neerleggen?

28-08-18 Pastorale Adviesbureau T. van Staveren 12

Waardig leven tot het einde

Laatste ontwikkelingen

- **Manifest “waardig ouder worden”**
 - Stel coördinerend minister voor ouderenbeleid aan
 - Werk aan acceptatie en herwaardering ouderdom
 - Zet alles op alles om eenzaamheid bij ouderen te voorkomen
 - Stimuleer mantelzorg
 - Maak vrijwilligerswerk aantrekkelijker

28-08-18 Pastorale Adviesbureau T. van Staveren 13

Waardig leven tot het einde

Manifest “waardig ouder worden”

- Laat jongeren vrijwilligerswerk doen in de ouderenzorg
- Stimuleer initiatieven waar ouderen elkaar kunnen ontmoeten
- Maak meer ruimte voor passende woonvormen
- Investeer in passende en palliatieve zorg
- Investeer in levensbegeleiders

28-08-18 Pastorale Adviesbureau T. van Staveren 14

Waardig leven tot het einde

Tot slot:

- **Waardig leven tot het einde**
 - Leven met God, wandelen in Zijn geboden
 - Sterven met God, bereid uw huis...
 - Heden zo Gij Zijn stem hoort
 - Ik wens u na het einde op aarde toe;

Johannes 14: 1 - 3

28-08-18 Pastorale Adviesbureau T. van Staveren 15
